

УДК 351.86.07:342.4/.5](1-87)

ХАРАКТЕРИСТИКА КОНСТИТУЦІЙНОГО ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ КООРДИНАЦІЙНИХ ОРГАНІВ З ПИТАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ПРИ ГЛАВАХ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

К. В. Тарасенко,

кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри конституційного та міжнародного права, Національна академія внутрішніх справ

У статті показано, що оскільки в сучасному світі питання забезпечення національної безпеки кожної держави є вкрай актуальним, кожна держава вибудовує власну систему забезпечення національної безпеки. В більшості відповідних систем забезпечення національної безпеки створюються органи (зазвичай при главах держав), головним завданням яких є координація діяльності органів, що забезпечують національну безпеку. Найважливіші повноваження відповідних органів визначаються в конституціях.

Розглянуто порядок формування та основні повноваження координаційних і допоміжних органів з питань національної безпеки при президентах у зарубіжних країнах: Румунії, Туреччині, Угорщині, Македонії, Російській Федерації, Казахстані, Молдові, Білорусі, Грузії, а також діяльність подібних органів у деяких країнах Західної Європи.

Робиться висновок, що статус органів з питань координації у сфері національної безпеки закріплюється конституціями багатьох країн. Але найчастіше про відповідні органи згадують у контексті повноважень глави держави.

Ключові слова: безпека, оборона, рада безпеки, система національної безпеки, координаційний орган.

К. V. Tarasenko,

Ph.D, Associate Professor, Professor of Constitutional and International Law, National Academy of Internal Affairs

THE CHARACTERISTIC OF THE CONSTITUTIONAL FIXING OF LEGAL STATUS OF COORDINATING BODIES CONCERNING NATIONAL SECURITY AT THE FOREIGN COUNTRIES HEADS

In the modern world, questions of ensuring national security of any state are the extremely actual. Each state builds own system of ensuring national security. In the majority of systems of ensuring national security structures which main objective is the bodies activity coordination of the ensuring national security are created. Such coordinating bodies are usually created at heads of states. The main powers of relevant organs are defined in constitutions.

In the article, the order of forming and the main powers of coordinating and subsidiary bodies for questions of national security at presidents in foreign countries are considered. For the example were taken the following countries: Romania, Turkey, Hungary, Macedonia, Russia, Kazakhstan, Moldova, Belarus, Georgia, and also is considered activity of similar bodies in some countries of Western Europe.

In the article the conclusion is drawn that the status of bodies for questions of coordination in the field of national security is fixed by constitutions of many countries. But most often relevant organs are recalled in the context of the state head powers.

Key words: safety, defense, security council, system of national security, coordinating body.

К. В. Тарасенко,

кандидат юридических наук, доцент, профессор кафедры конституционного и международного права, Национальная академия внутренних дел

ХАРАКТЕРИСТИКА КОНСТИТУЦИОННОГО ЗАКРЕПЛЕНИЯ ПРАВОВОГО СТАТУСА КООРДИНАЦИОННЫХ ОРГАНОВ ПО ВОПРОСАМ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРИ ГЛАВАХ ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАН

В статье показано, что поскольку в современном мире вопросы обеспечения национальной безопасности любого государства являются крайне актуальными, каждое государство выстраивает собственную систему обеспечения национальной безопасности. В большинстве систем обеспечения национальной безопасности создаются органы (обычно при главах государств), главной задачей которых является координация деятельности органов, обеспечивающих национальную безопасность. Наиболее важные полномочия соответствующих органов определяются в конституциях.

Рассмотрены порядок формирования и основные полномочия координационных и вспомогательных органов по вопросам национальной безопасности при президентах в зарубежных странах: Румынии, Турции, Венгрии, Македонии, России, Казахстане, Молдавии, Беларуси, Грузии, а также деятельность подобных органов в некоторых странах Западной Европы.

Делается вывод о том, что статус органов по вопросам координации в сфере национальной безопасности закрепляется конституциями многих стран. Но чаще всего о соответствующих органах вспоминают в контексте полномочий главы государства.

Ключевые слова: безопасность, оборона, совет безопасности, система национальной безопасности, координационный орган.

© Тарасенко К. В., 2016

Постановка проблеми. Діяльність у сфері національної безпеки і оборони досить складна за характером. Передусім це зумовлено наявністю специфічних об'єктів національної безпеки і оборони, а саме: населення, території, національного багатства та національної самосвідомості народу. Певні особливості об'єктів безпеки зумовлюють потребу в створенні системи забезпечення національної безпеки. На законодавчому рівні багатьох зарубіжних країн передбачається формування, і, відповідно, функціонування системи забезпечення національної безпеки. Більше того, утворюється механізм забезпечення національної безпеки, який здійснює практичну координацію всіх видів діяльності державних і громадських інститутів з метою виявлення, усунення можливих загроз внутрішнього і зовнішнього характеру та запобігання їм. Одним із основних елементів системи забезпечення національної безпеки і оборони є президент відповідної держави. Для допомоги президенту країни у виконанні вказаних завдань створюються певні консультативні ідорадчі органи.

Цілі статті. Основною метою статті є дослідження порядку визначення конституційно-правового статусу координаційних органів з питань національної безпеки в зарубіжних країнах та визначення найкращої моделі правової регламентації діяльності відповідних органів.

Виклад основного матеріалу дослідження. У багатьох випадках правовий статус координаційних органів закріплюється в конституціях відповідних країн. Так, ч. 1 ст. 92 Конституції Румунії передбачає, що "Президент Румунії є головнокомандувачем Збройних Сил й здійснює функцію голови Верховної Ради Оборони країни". Також ст. 118 Конституції Румунії визначає завдання Верховної Ради Оборони країни: організація й координація тих видів діяльності, які стосуються оборони країни й національної безпеки. Юридичною основою діяльності Верховної Ради Оборони Румунії є Конституція країни і спеціальний Закон про національну безпеку. Ця державна установа координує діяльність усієї системи національної безпеки, включаючи розвідувальні служби. Головою Ради є Президент Румунії. Крім Президента, до складу Верховної Ради Оборони входять прем'єр-міністр, директори розвідувальних служб, міністри міністерств, до компетенції яких, крім іншого, входить і захист громадського порядку та національної безпеки [1, с. 51–93].

Конституційно-правовий статус Ради національної безпеки Туреччини врегульовується Конституцією держави. Зокрема, ч. 1 і 3 ст. 118 визначають, що Рада національної безпеки, яку очолює Президент Республіки, складається з прем'єр-міністра, начальника Генштабу, міністра

національної оборони, міністра внутрішніх справ і закордонних справ, командувачів армії, флоту й повітряних сил, а також Головнокомандувача жандармерії. Рада Міністрів розглядає передусім рішення Ради національної безпеки відносно заходів, які вона вважає необхідними для збереження існування й незалежності держави, цілісності й неподільності країни, забезпечення миру й безпеки суспільства. Рада національної безпеки Туреччини до липня 2003 р. була одним з найважливіших державних органів країни. Проте потреба у вступі Туреччини до Європейського Союзу стала причиною реформ, пов'язаних з обмеженням впливу Ради у мирний час [1, с. 209–287].

В Угорщині у гл. 2 Конституції країни закріплено положення про те, що в разі виникнення безпосередньої небезпеки збройного нападу іноземної держави або в стані війни Державні збори оголошують надзвичайний стан і створюється Рада оборони. Якщо виникають перешкоди для прийняття цих рішень Державними зборами, Президент Республіки правомочний оголосити стан війни, проголосити надзвичайний стан і скликати Раду оборони. У період надзвичайного стану питання про застосування Збройних сил усередині країни або за кордоном, а також про вжиття надзвичайних заходів, визначених у спеціальному законі, вирішується Радою. Головою Ради оборони є Президент Республіки, а її членами – голова Державних зборів, керівники груп депутатів партій, представлених у Державних зборах, прем'єр-міністр, міністри, командувач Угорської Армії, а також начальник Генерального штабу. У Конституції також передбачено, що Рада оборони здійснює: права, покладені на неї Державними зборами; права, покладені на неї Президентом Республіки; права, покладені на неї Урядом. Рада оборони правомочна видавати постанови, в яких вона може призупинити застосування окремих законів, відхилити постанови, що мають силу закону, а також ввести інші особливі надзвичайні заходи, однак не може скасувати дії Конституції. Постанови Ради оборони втрачають чинність із припиненням надзвичайного стану, за винятком тих випадків, коли Державні збори продовжують дію постанов [2, с. 307–341].

Статус Ради безпеки Республіки Македонія закріплено Конституцією Республіки Македонія, в якій ст. 86 передбачено, що Президент Республіки Македонія є головою Ради безпеки Республіки Македонія. До складу Ради безпеки Республіки Македонія входять Президент Республіки Македонія, Голова Зборів, Голова Уряду, міністри, які здійснюють управління державними структурами у сфері безпеки, оборони й закордонних справ, та три члени Ради по міжнаціональних відносинах, які призначаються Президентом Республіки Ма-

кедонія. Рада по міжнародних відносинах розглядає питання, що стосуються безпеки й оборони Республіки Македонія, і вносить пропозиції Зборам і Уряду Республіки Македонія [3, с. 419–461].

У Російській Федерації Рада Безпеки є органом, що бере участь у формуванні й реалізації політики забезпечення національної безпеки. Рада Безпеки – це конституційний орган, що здійснює підготовку рішень Президента Російської Федерації з питань забезпечення захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства й держави від внутрішніх і зовнішніх загроз, проведення єдиної державної політики у сфері забезпечення безпеки. Рада Безпеки забезпечує умови для реалізації Президентом Російської Федерації його конституційних повноважень із захисту прав і свобод людини й громадянина, охорони суверенітету Росії, її незалежності й державної цілісності [4].

Рада Безпеки формується Президентом Російської Федерації. До її складу входять постійні члени і члени Ради Безпеки, які призначаються Президентом Російської Федерації. До складу постійних членів Ради Безпеки за посадою входять Голова Уряду й Секретар Ради Безпеки. Постійними членами Ради Безпеки, як правило, призначаються Міністр оборони Російської Федерації, Міністр закордонних справ Російської Федерації, директор Федеральної служби безпеки Російської Федерації. Членами Ради Безпеки можуть бути керівники федеральних міністерств і відомств, а також інші посадові особи, призначувані Президентом Російської Федерації.

Відповідно до Конституції Республіки Казахстан Рада Безпеки Республіки Казахстан є органом, що утворюється Президентом Республіки Казахстан (п. 20 ст. 44), який наділений консультативно-дорадчими повноваженнями з метою вироблення рішень і сприяння їх реалізації. Адже саме Президент Республіки Казахстан наділений повноваженнями із забезпечення обороноздатності й національної безпеки, збереження державного суверенітету, незалежності й територіальної цілісності держави, підтримки соціально-політичної стабільності в країні, захисту конституційних прав і свобод громадян [3, с. 133–197]. Крім того, відповідно до ст. 15 Закону Республіки Казахстан “Про національну безпеку Республіки Казахстан” від 26 червня 1998 р., організація й порядок діяльності Ради Безпеки Республіки Казахстан визначаються Президентом Республіки Казахстан.

Рада Безпеки Республіки Казахстан координує діяльність силових структур, центральних і місцевих виконавчих органів, а також проводить аналіз законопроектів і контролює виконання нормативних документів у межах своєї компетенції. Головою Ради Безпеки є Президент Республіки Казах-

стан. Членами Ради Безпеки за посадою є Голова Меджлісу Парламенту, Голова Сенату Парламенту, Прем’єр-міністр, Керівник Адміністрації Президента, помічник Президента – Секретар Ради Безпеки, Голова Комітету національної безпеки, Міністр закордонних справ, Міністр оборони. В разі необхідності глава держави може додатково призначати членами Ради Безпеки інших посадових осіб. Серед завдань, що стоять перед Радою Безпеки Республіки Казахстан, є: визначення основних напрямів захисту національних інтересів, виявлення загроз національній безпеці, вибір засобів і методів із забезпечення національної безпеки країни; розробка основних напрямів стратегії безпеки країни й організація підготовки державних програм з питань національної безпеки; внесення пропозицій і рекомендацій Президентові Республіки Казахстан для прийняття рішень із питань внутрішньої, зовнішньої і військової політики у сфері забезпечення національної безпеки й вжиття заходів щодо реалізації цих рішень, а також із підвищення ефективності діяльності державних органів, що забезпечують безпеку особистості, суспільства й держави; підготовка рекомендацій з підписання, виконання й денонсації міжнародних договорів Республіки Казахстан, що зачіпають національні інтереси. Засідання Ради Безпеки проводяться під головуванням Президента Республіки Казахстан. Рішення приймаються простою більшістю голосів від загальної кількості постійних членів, що беруть участь у засіданні, і членів Ради Безпеки. Рішення є обов’язковими до виконання державними органами Республіки Казахстан.

Конституція Республіки Молдова не передбачає створення консультативного органу з питань національної безпеки. Але згідно з Концепцією національної безпеки Республіки Молдова від 22 травня 2008 р. одним із елементів системи національної безпеки є Президент країни [5]. Відповідно до цього було створено Вищу раду безпеки. Крім того, згідно з Указом Президента Республіки Молдова “Про затвердження Положення про Вищу раду безпеки” від 8 жовтня 1997 р. Вищу раду безпеки визнано консультативним органом з питань національної безпеки при Президентові Республіки Молдова, що розробляє й подає йому рекомендації з питань зовнішньої і внутрішньої політики та координує діяльність міністерств і департаментів у сфері національної безпеки.

Головою Вищої ради безпеки є Президент Республіки Молдова. Членами Вищої ради безпеки за посадою є Секретар Вищої ради безпеки, Прем’єр-міністр, голова комісії Парламенту по національній безпеці, обороні й громадському порядку, директор Служби інформації й безпеки Республіки Молдова, Генеральний прокурор, мі-

ністр закордонних справ і європейської інтеграції, міністр внутрішніх справ, міністр оборони, президент Національного банку Молдова й директор Центру по боротьбі з економічними злочинами й корупцією. Президент Республіки Молдова може призначати до складу Вищої ради безпеки й інших членів з числа посадових осіб [6].

Вища рада безпеки Республіки Молдова виконує такі основні функції: 1) консультує Президента Республіки Молдова з питань національної безпеки; 2) представляє Президентові Республіки Молдова рекомендації з питань зовнішньої і внутрішньої політики держави; 3) подає пропозиції щодо дислокації й передислокації військових частин по території республіки в мирний час, а також щодо їхньої участі в міжнародній діяльності, спрямованій на підтримку миру; 4) аналізує ситуації, при яких необхідне: оголошення надзвичайного стану, оголошення облогового стану, оголошення воєнного стану; оголошення часткової або загальної мобілізації чи демобілізації; укладання миру після припинення воєнних дій; 5) аналізує діяльність Міністерства оборони, Міністерства закордонних справ, Міністерства внутрішніх справ, Міністерства національної безпеки, Департаменту цивільного захисту й надзвичайних ситуацій, інших міністерств і департаментів у сфері національної безпеки; 6) розглядає перебіг виконання указів та інших рішень Президента Республіки Молдова з питань національної безпеки тощо.

Республіка Білорусь також має певні особливості в побудові системи забезпечення національної безпеки і оборони. Загальне керівництво системою забезпечення національної безпеки здійснює Президент Республіки Білорусь, що реалізує свої повноваження в цій сфері через Раду безпеки Республіки Білорусь і Раду Міністрів Республіки Білорусь [7].

Згідно з п. 27 ст. 84 Конституції Республіки Білорусь Президент Республіки формує й очолює Раду безпеки Республіки Білорусь, призначає на посаду й звільняє з посади Державного секретаря Ради безпеки [8, с. 285–331]. Відповідно до “Положення про Раду безпеки Республіки Білорусь” від 5 серпня 1994 р. Рада безпеки є вищим колегіальним координаційно-політичним органом, що створюється з метою визначення воєнної політики республіки у сфері безпеки, стратегії, принципів військового будівництва, забезпечення гарантованого захисту суверенітету, оборонного потенціалу республіки, її екологічного стану, прав і свобод громадян. Рада безпеки Республіки Білорусь діє на основі Декларації Верховної Ради Республіки Білорусь про державний суверенітет Республіки Білорусь, Конституції Республіки Білорусь, чинних законів республіки. Головою Ради

безпеки Республіки Білорусь є Голова Верховної Ради Республіки Білорусь, заступником голови Ради безпеки – Голова Ради Міністрів Республіки Білорусь, а помічник голови Ради безпеки призначається Головою Верховної Ради Республіки Білорусь і є начальником апарату Ради безпеки республіки. Членами Ради безпеки є: перший заступник Голови Верховної Ради Республіки Білорусь, голова Комісії Верховної Ради Республіки Білорусь з питань національної безпеки, оборони й боротьби зі злочинністю, Генеральний прокурор Республіки Білорусь, міністр у справах оборони Республіки Білорусь, міністр закордонних справ Республіки Білорусь, голова Комітету державної безпеки Республіки Білорусь, міністр внутрішніх справ Республіки Білорусь, міністр зв’язку й інформатики Республіки Білорусь, міністр транспорту Республіки Білорусь, начальник Управління Білоруської залізниці, командувач військ Білоруського військового округу, начальник Управління цивільної авіації Республіки Білорусь. За рішенням голови Ради безпеки в засіданнях Ради можуть брати участь й інші особи як консультанти та експерти з політичних, військових, науково-технічних, економічних та інших питань. Рада безпеки скликається на засідання головою Ради безпеки за необхідності, але не рідше двох разів на рік [9].

Відповідно до ст. 99 Конституції Грузії для організації військового будівництва та оборони країни створено Раду Національної Безпеки Грузії, яку очолює Президент Грузії. Згідно із Законом Грузії “Про Раду Національної Безпеки” від 24 січня 1996 р. Рада Національної Безпеки є дорадчим органом Президента Грузії для прийняття рішень зі стратегічних питань організації воєнного будівництва та оборони, внутрішньої та зовнішньої політики, пов’язаним з безпекою країни, забезпеченням стабільності та правопорядку. Рада Національної Безпеки за дорученням Президента Грузії: забезпечує розробку концепції національної безпеки; розглядає найважливіші питання внутрішньої та зовнішньої політики, безпосередньо пов’язані із забезпеченням оборони та безпеки держави; розробляє положення по співпраці Грузії із системами колективної безпеки, а також проекти законів та інших нормативних актів з питань оборони та національної безпеки; координує науково-дослідну роботу у сфері військової справи, а також діяльність служб оборони, державної безпеки, боротьби зі злочинністю та охорони громадського порядку зі стратегічних питань забезпечення безпеки, правопорядку та стабільності; в разі виникнення надзвичайних ситуацій розробляє пропозиції щодо усунення тяжких політичних, соціальних, економічних, екологічних та інших наслідків і запобігання їм;

виконує інші повноваження, передбачені Конституцією та законами Грузії.

До складу Ради Національної Безпеки Грузії входять Президент Грузії (Голова Ради), Державний міністр Грузії, міністр закордонних справ Грузії, міністр оборони Грузії, міністр державної безпеки Грузії, міністр внутрішніх справ Грузії та секретар Ради Національної Безпеки. Цих та інших членів Ради Національної Безпеки призначає Президент Грузії.

У країнах Західної Європи більш поширеним є конституційний інститут державної ради як консультативний орган при главі держави, уряді або парламенті, що не є органом безпеки. Зокрема, у Франції, Фінляндії, Португалії, Польщі, Ірландії однією з центральних державних установ є консультативний орган при главі держави. Наприклад, згідно з Конституцією Португалії (ст. 141) політичним дорадчим органом при Президенті Португалії виступає Державна рада. Відповідно до ст. 142 Конституції Португалії членами Державної ради є: голова Асамблеї Республіки, Прем'єр-міністр, голова Конституційного суду, Охоронець справедливості (омбудсман), голови обласних урядів, колишні президенти Республіки, вибрані в період дії Конституції, які не були позбавлені свого поста; 5 осіб, призначуваних Президентом на період до закінчення терміну його повноважень; 5 осіб, що обираються Асамблеєю Республіки відповідно до принципу пропорційного представництва на період до закінчення її легіслатури. До компетенції цього органу входить вироблення рекомендацій з широкого кола питань, передусім щодо: розпуску Асамблеї Республіки, органів влади автономій, а також Уряду; призначення і звільнення з посади міністрів, що представляють країну в автономних утвореннях; оголошення воєнних дій і укладання миру; рекомендацій відносно актів, видаваних особою, що тимчасово заміщає Президента, та в інших випадках, визначених Конституцією країни, а також надання Президентів Республіки порад під час виконання ним своїх функцій, коли він звертається до цього органу (ст. 145 Конституції Португалії) [10, с. 509–601].

Згідно зі ст. 31 Конституції Ірландії (Ірландської Республіки) від 29 грудня 1937 р. Державна рада утворена для надання допомоги й порад Президенту з усіх питань, з яких він може консультуватися з Державною радою відносно виконання ним тих його повноважень і функцій, які встановлені Конституцією та здійснюються після консультацій з Державною радою, а також для виконання таких функцій, які покладені на цю Раду Конституцією. До складу Державної ради входять: за посадою: Прем'єр-міністр, заступник Прем'єр-міністра, Голова Високого суду, Голова Палати

представників, Голова Сенату й Генеральний аторней; інші особи, що здатні і бажають виконувати повноваження члена Державної ради, які обіймали посади Президента, чи Прем'єр-міністра, чи Головного судді, чи Президента Виконавчої ради Вільної Ірландської держави, або особи, що можуть бути відповідно до цієї статті призначені Президентом членами Державної ради. Будь-який член Державної ради, призначений Президентом, може піти у відставку зі своєї посади, передавши свою заяву про відставку Президентові.

Збори Державної ради можуть бути скликані Президентом у встановлені ним час і місце. Згідно зі ст. 32 Конституції Ірландії Президент зобов'язаний консультуватися з Державною радою в усіх випадках при здійсненні ним своїх повноважень або функцій. Крім того, відповідно до ст. 13 Верховне командування силами оборони здійснюється президентом [8, с. 775–817].

Висновки. Підсумовуючи викладене вище, слід зауважити, що органи, аналогічні радам національної безпеки чи оборони, закріплені на законодавчому рівні в Конституціях Азербайджану, Албанії, Болгарії, Білорусі, Угорщини, Грузії, Італії, Литви, Македонії, Польщі, Румунії, Туреччини, Хорватії, Естонії, Росії. Вони виступають важливими учасниками політичного процесу: можуть брати участь у виробленні пропозицій для глави держави, ініціювати політичні рішення, а також керувати країною у певний період (наприклад у період кризи). Однак найчастіше ради безпеки і оборони в конституціях більшості країн згадуються в контексті тільки повноважень президентів відповідних держав.

Аналіз порядку утворення та діяльності координаційних органів при главах зарубіжних країн дає можливість виділити два основних типи відповідних органів. До першого типу можна віднести органи, правовий статус яких закріплено в конституції країни. Це спеціальні органи, створені для координації діяльності глави держави та державних органів у сфері забезпечення національної безпеки. Такі органи зазвичай називаються радами оборони або радами безпеки. До другого типу відносять органи в державах, конституції яких не передбачають існування спеціального координаційного органу з питань безпеки і оборони. В таких країнах при главах держав створюються консультативні або координаційні органи загальної компетенції, які зазвичай називаються державними радами. Відповідні державні ради здійснюють консультування та координацію діяльності глави держави з усіх питань, у тому числі і в питаннях національної безпеки та оборони.

Досліджуючи структуру органів, спеціально створених для координації у сфері національної

безпеки, та структуру консультативних органів загальної компетенції, можна стверджувати, що їх склад за колом осіб є подібним. Різниця полягає в тому, що в першому випадку склад органу визначається конституцією держави або спеціальним законом, у другому – актами глави держави.

У країнах Східної Європи та Азії більш поширений перший тип органу, правовий статус якого закріплюється в конституції держави, а основним завданням відповідного органу є координація у сфері забезпечення національної безпеки і оборони країни.

У країнах Західної Європи більш поширений другий тип, тобто конституційний інститут державної ради як консультативний орган при главі держави, уряді або парламенті, що не є органом безпеки. Зокрема, у Франції, Фінляндії, Португалії, Польщі, Ірландії однією з центральних державних установ є консультативний орган при главі держави. Наприклад, згідно з Конституцією

Португалії політичним дорадчим органом при Президенті Португалії виступає Державна рада.

Стосовно Ради національної безпеки і оборони (РНБО) України, то вона посідає домінуюче місце в системі органів державної влади, що забезпечують національну безпеку і оборону в Україні, та є визначальним елементом цієї системи і одним з центральних учасників політичного життя країни. За способом нормативно-правового закріплення її статусу і РНБО України можна віднести до органів першого типу. В нових політичних умовах роль РНБО України помітно зростає, а покладені на неї повноваження виходять далеко за межі компетенції координаційно-контрольної структури. Вона виступає не тільки координаційним органом з питань національної безпеки і оборони, а й виразником важливих політичних рішень, які виносяться у формі відповідних пропозицій Президентові України щодо реалізації засад внутрішньої і зовнішньої політики у сфері національної безпеки і оборони.

Список використаних джерел

1. Конституции государств Европы : в 3 т. / [под общ. ред. и со вступ. ст. директора ИЗСП при Правительстве РФ Л. А. Окунькова]. – М. : Норма, 2001. – Т. 3. – 792 с.
2. Конституції нових держав Європи та Азії / [упоряд. С. Головатий]. – Київ : Укр. Правн. Фундація. Вид-во "Право", 1996. – 544 с.
3. Конституции государств Европы : в 3 т. / [под общ. ред. и со вступ. ст. директора ИЗСП при Правительстве РФ Л. А. Окунькова]. – М. : Норма, 2001. – Т. 2. – 840 с.
4. Положение о Совете Безопасности Российской Федерации [Электронный ресурс] : Указ Президента Российской Федерации от 2 авг. 1999 г. № 949. – Режим доступа : <http://www.scrf.gov.ru/Documents/Decree/1999/949.html>
5. Концепция национальной безопасности Республики Молдова 1995 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.agentura.ru/text/biblio/concept-rm.txt>
6. Про затвердження Положення про Вищу раду безпеки : Указ Президента Республіки Молдова від 8 жовт. 1997 р. (Monitorul Oficial № 69-70 від 23 жовт. 1997 р.).
7. Концепция национальной безопасности Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.mod.mil.by/koncept.html>
8. Конституции государств Европы : в 3 т. / [под общ. ред. и со вступ. ст. директора ИЗСП при Правительстве РФ Л. А. Окунькова]. – М. : Норма, 2001. – Т. 1. – 824 с.
9. Положение о Совете безопасности Республики Беларусь [Электронный ресурс] : Постановление Верховного Совета Республики Беларусь от 15 нояб. 1991 г. – Режим доступа : <http://pravo.kulichki.com/zak2007/bz61/dcm61946.htm>
10. Конституции государств Европейского Союза / [под общ. ред. и со вступ. ст. директора ИЗСП при Правительстве РФ Л. А. Окунькова]. – М. : Норма-ИНФРА, 1999. – 816 с.

References

1. Konstytucy'y gosudarstv Evropy: in 3 v. / [edited by L.A. Okun'kova]. – M.: Norma, 2001. – V. 3. – 792 p.
2. Konstytuciyi novy'x derzhav Yevropy'ta Aziyi / [compiler S. Golovatyj]. – K.: Ukr. Legal Foundation edition "Pravo", 1996. – 544 p.
3. Konstytucy'y gosudarstv Evropy: in 3 v. / [edited by L.A. Okun'kova]. – M.: Norma, 2001. – V. 2. – 840 p.
4. Polozhennya pro Radu Bezpeky'Rosijs'koyi Federaciyi: Presidential Decree of 2 August 1999 r. Number 949. [electronic resource] – Access: <http://www.scrf.gov.ru/Documents/Decree/1999/949.html>
5. Koncepcy'ya nacy'onal'noj bezopasnosty'Respubly'ky 'Moldova 1995. [electronic resource] – Access : <http://www.agentura.ru/text/biblio/concept-rm.txt>
6. Pro zatverdzhennya Polozhennya pro Vy'shhu radu bezpeky'. Decree of the President of the Republic of Moldova on October 8, 1997. (Monitorul Oficial № 69-70 on October 23, 1997)
7. Koncepcy'ya nacy'onal'noj bezopasnosty'Respubly'ky 'Belarus'. [electronic resource] – Access: <http://www.mod.mil.by/koncept.html>
8. Konstytucy'y gosudarstv Evropy: in 3 v. / [edited by L.A. Okun'kova]. – M.: Norma, 2001. – V. 1. – 824 p.
9. Polozheny'e o Sovete bezopasnosty'Respubly'ky 'Belarus': Resolution of the Supreme Council of Belarus of November 15, 1991. [electronic resource] – Access: <http://pravo.kulichki.com/zak2007/bz61/dcm61946.htm>
10. Konstytucy'y gosudarstv Evropejskogo Soyuzu/ [edited by L.A. Okun'kova]. – M.: Norma, 1999. – 816 p.